

SCIENTIFIC MULTIDISCIPLINARY MONOGRAPH

"THEORETICAL AND APPLIED FOUNDATIONS OF INNOVATION IN MODERN SCIENCE"

**International
center for science
and social
transformation**

WWW.ISST.CO.UA

ISST

SCIENTIFIC MULTIDISCIPLINARY MONOGRAPH

COLLECTIVE MONOGRAPH

SCIENTIFIC MULTIDISCIPLINARY MONOGRAPH

**«THEORETICAL AND APPLIED FOUNDATIONS OF INNOVATION IN
MODERN SCIENCE»**

www.isst.co.ua

The collective monograph is a scientific and practical publication containing scientific articles by Doctors and Candidates of Sciences, Doctors of Philosophy and Arts, postgraduate students, applicants for higher (professional pre-higher) education, student researchers and practical worker from European and other countries. The articles contain research that reflects current processes and trends in the development of world science.

Recommended for printing and publication on the Internet
(Decision No 02-2024/1)

Published by Primedia eLaunch

<https://primediaelaunch.com/>

©Text Copyright 2024 by the International Center for Science and Social Transformation (isst.co.ua) and authors.

©Cover art: International Center for Science and Social Transformation (isst.co.ua).

©All rights reserved. Printed in the United States of America. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. When using and borrowing materials, reference to the publication is required.

Reviewers: Olha MAKSYMENKO, Rita KALKO

The texts of scientific materials are published in the author's version with minor corrections (without changing the meaning). The authors and their supervisors are responsible for the accuracy of the information provided.

UDC 001.1

ISBN – 979-8-89480-694-5

The materials are approved by the scientific and metrological base:

ISBN 979-889480694-5

TABLE OF CONTENT

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ	6
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ЗМІСТ, ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ	12
АКТИ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	34
СИСТЕМНА МОДЕЛЬ ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЄВОГО РОЗВИТКУ У КОНТЕКСТІ СІМЕЙНОЇ ДИНАМІКИ: ВІД ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАСТОСУВАНЬ.....	42
ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ТЕРАПІЯ РОЗЛАДІВ СПРИЙНЯТТЯ ТІЛА ЗАСОБАМИ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ.....	49
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	56
ЗНАЧЕННЯ САМОДОПОМОГИ У ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	61
ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ОСВІТЯН У ПЕРІОД КРИЗОВОГО СТАНУ СУСПІЛЬСТВА	68
РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	76
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ПЕРМАКРИЗИ	84
ОСОБЛИВОСТІ СТРАХІВ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	95
ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ЧАСІ ВІЙНИ.....	105
ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПОКАЗНИКИ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ПІДЛІТКІВ.....	118
ОСНОВНІ СИМПТОМИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВЧИТЕЛІВ	127
ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ, СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ:	132
УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР В УМОВАХ ВІЙНИ.....	132
ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО.....	145
КРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВИХ РФ.....	145
НЕГАТИВНІ ЕМОЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДІВ.....	157

ЕМПАТІЯ ВЧИТЕЛІВ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ВПЕВНЕНОСТІ У СОБІ ШКОЛЯРІВ	162
ПСИХОЛОГІЧНА САМОДОПОМОГА В УМОВАХ ВІЙНИ.....	168
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАБРУДНЕННЯ ВОДНИХ ЕКОСИСТЕМ СПЕЦИФІЧНИМИ ХІМІЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ.....	180
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНОГО МАТЕМАТИЧНОГО ТА ФІЗИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОГНЕСТІЙКОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ.....	191
ПРОБЛЕМИ І МЕТОДИ ВИРІШЕННЯ СИНХРОНІЗАЦІЇ ГОДИННИКІВ У РОЗПОДІЛЕНИХ СИСТЕМАХ.....	196
ВИКОРИСТАННІ КЕЙС-МЕТОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ М'ЯКИХ НАВИЧОК.....	201
УМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ АДАПТАЦІЙНОГО ПЕРІОДУ ПЕРШОКУРСНИКІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ..	206
THE ENGLISH LANGUAGE EDUCATION IN THE CONTEXT OF WAR	212
ПАРТНЕРСТВО В НАУЦІ ТА ІННОВАЦІЯХ: СПІЛЬНЕ РОЗВ'ЯЗАННЯ ВИКЛИКІВ В ЄС ТА УКРАЇНІ	222
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ КЛЮЧОВИХ СТРАТЕГІЙ ПОМ'ЯКШЕННЯ ТА АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІНИ КЛІМАТУ	233
КУЛЬТУРНІ КОНТЕКСТИ ІННОВАЦІЙ ТА ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙ У КУЛЬТУРОЛОГІЇ.....	242
СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	250
ECONOMIC CONSEQUENCES OF RUSSIAN DISINFORMATION. THE CASE OF GAS PRICES	257
SOURCES OF FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE	262

Червоненко Катерина Сергіївна

кандидат педагогічних наук, доцент,

Хортицька національна академія

УМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ АДАПТАЦІЙНОГО ПЕРІОДУ ПЕРШОКУРСНИКІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Однією з важливих передумов успішного професійного навчання здобувачів вищої освіти, особливо першокурсників, виступає їх успішна адаптація до освітнього простору закладу, яка передбачає не лише пристосування до умов нового соціального та освітнього середовища, а сприяє підвищенню мотивації, навчальної активності та соціальної мобільності студентів, формування здатності до саморегуляції поведінки, налагодження нових соціальних контактів, виконання соціальних ролей тощо. Проте, умови сьогодення, посилені воєнним станом в Україні, спричинили трансформацію у дистанційний та змішаний формат системи вищої освіти, що додатково ускладнює адаптаційний період першокурсників та вимагає створення спеціальних умов для оптимізації цього процесу.

Проблема адаптаційного періоду першокурсників неодноразово ставала предметом наукових дискусій та досліджень вітчизняних вчених В. Білополого, Ю. Бохонкової, М. Бикової, М. Гладиш, О. Глівінської, Л. Дмитрук, Т. Йопи, В. Кисельова, Н. Кулик, В. Лесового, А. Остапова, В. Петрук, М. Складановської, С. Фурдуй та інших.

У роботах О. Дорогань, О. Іванченко, Л. Кібенко, Л. Кондратенко, О. Коханова, Л. Науменко, І. Непоради, Я. Прохоренко, Я. Сікори, О. Стеценко, О. Столярчук, О. Сорокіної, М. Фроловой, Н. Харченко, Т. Шаповалової та ін. акцентується увага на проблемах адаптації першокурсників, які навчаються у змішаному та дистанційному форматі, що в умовах карантинних обмежень та

воєнного стану в Україні виступили альтернативами традиційному очному навчанню й зумовили нові виклики для учасників освітнього процесу.

Категорія «адаптація» з латинської мови означає «пристосування» і в довідникових джерелах визначається як «пристосування людини або групи людей до нового соціального середовища з метою співіснування та взаємодії»¹. Численні визначення поняття «адаптація» представлені дослідниками дозволяють розуміти твердження як процес і результат пристосування особистості до умов нового для неї середовища з метою налагодження успішної життєдіяльності в ньому.

Ґрунтуючись на результатах наукових розвідок вчених та наших попередніх висновках, адаптацію першокурсників визначаємо як «процес інтеграції студентів у нове соціальне середовище, що передбачає засвоєння й відтворення відповідних норм, цінностей та ролей, побудову нових соціальних відносин з метою гармонійного співіснування та налагодження ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу ЗВО»². Для першокурсників важливими складовими адаптаційного періоду виступають дидактична та соціально-психологічна. Дидактична складова передбачає пристосування студента до нових умов навчання, готовність до самоменеджменту. Соціально-психологічна – спрямована на налагодження першокурсником взаємовідносин у новому соціальному середовищі, набуття нових соціальних ролей та статусу.

Процес адаптації першокурсників складний та індивідуальний, його тривалість залежить від різних факторів. Так, серед соціальних факторів, що впливають на адаптаційний період та його ефективність можна виділити соціальний статус особистості, можливості отримати підтримку від

¹ Словник термінів і понять сучасної освіти (2020) / уклад.: Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна. Северодонецьк. 194 с.

² Червоненко К. С., Федусенко М. О. (2023). Адаптація першокурсників в умовах дистанційного навчання у закладі вищої освіти. Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. Вип. 2(9). С.115–123.

найближчого соціального оточення (сім'я, друзі), доступність до різної інформації, толерантне освітнє середовище, високий рівень соціальної мобільності тощо.

Серед індивідуальних факторів важливими є власне психологічні характеристики особистості першокурсника (рівень стресостійкості, самооцінки, тривожності), його навчальну мотивацію, комунікабельність, готовність до конструктивної взаємодії та особистісного розвитку, здатність до самоорганізації, самоконтролю, критичне мислення, життєвий досвід, стан здоров'я тощо.

Вищезазначені фактори можуть негативно впливати на адаптаційний період першокурсників та провокувати виникнення низки проблем академічного (збільшення навчального навантаження, неорганізованість, відсутність навичок самостійної навчальної роботи), соціального (відсутність підтримки соціального оточення, труднощі в освоєнні нових соціальних ролей, неготовність налагоджувати соціальні зв'язки та комунікацію у новому середовищі) та психологічного (стрес, підвищена тривожність, занепокоєння, невпевненість у новому оточенні, занижена самооцінка) характеру.

В умовах дистанційного формату навчання, що передбачає здобуття освіти за опосередкованої взаємодії учасників освітнього процесу з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, проблеми адаптаційного періоду першокурсників особливо актуалізуються та вимагають нових рішень щодо його оптимізації в умовах синхронної, асинхронної та змішаної форм взаємодії.

Варто наголосити, що оптимальною для синхронної взаємодії у режимі дистанційного навчання виступає відеоконференція, де учасники мають можливість ділитися враженнями, дискутувати, представляти своє бачення, демонструвати наробки, обговорювати різні питання тощо. Такий формат взаємодії у закладі вищої освіти можна використовувати на лекційних, практичних, лабораторних, семінарських заняттях, під час опитувань, онлайн-тренінгів тощо. Асинхронний режим спрямований на самостійну роботу

студентів відповідно до наданого викладачем плану та методичних матеріалів для її виконання. Змішаний формат дистанційної взаємодії складається з елементів синхронної та асинхронної форм і дуже часто використовується під час організації групової роботи зі студентами, якою передбачено одночасно самостійну діяльність, обговорення та представлення результатів³.

Спираючись на вищезазначене визначаємо умови, які, на нашу думку, сприятимуть оптимізації адаптаційного періоду першокурсників під час дистанційного навчання у закладі вищої освіти: толерантне освітнє середовище, психологічна підтримка, організований кураторський супровід, змістовна соціокультурна діяльність. Зосередимося докладніше на характеристичі визначених умов.

1. Створення толерантного освітнього середовища у закладі вищої освіти, на наш погляд, виступає важливою передумовою оптимізації адаптаційного періоду першокурсників під час дистанційного навчання. В академічній спільноті, членами якої вони стали, має панувати атмосфера взаємоповаги, цінності кожного, взаємодовіри, співробітництва, суб'єкт-суб'єктних відносин, готовності прийти на допомогу. Першокурсник буде потребувати допомоги та роз'яснень від усіх учасників освітнього процесу: адміністрації, викладачів, здобувачів.

2. Цілеспрямована психологічна підтримка спрямована на профілактику дезадаптації першокурсників. В умовах дистанційного навчання психолог може здійснювати діагностування з визначення психологічного стану та психологічних проблем, консультувати, проводити індивідуальні й групові бесіди, тренінгові й арт-терапевтичні заняття, спрямовані на розвиток впевненості в собі, формування позитивних відносин у студентській групі, розкриття можливостей самопізнання та самовираження, зниження тривожності, розвиток критичного мислення, емпатії, підвищення стресостійкості та

³ Воскобойник В. І. (2022) Використання кейс-методу на заняттях з іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Забезпечення якості вищої освіти: підвищення ефективності використання інформаційних технологій у здійсненні освітнього процесу : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-метод. конф., 13-15 квіт. 2022 р. С. 26–29.38.

самооцінки тощо. Важливо відмітити, що дистанційне навчання в умовах воєнного стану особливо актуалізує надання кваліфікованої психологічної допомоги всім учасникам освітнього процесу.

3. Організований кураторський супровід виступає важливою умовою адаптації студентів-першокурсників під час дистанційного навчання. Куратор допомагає ознайомитися з особливостями дистанційного освітнього процесу: розібратися з розкладом, навчальними графіками, навчальною платформою, способами відео зв'язку, засобами дистанційної комунікації з викладачами та адміністрацією закладу через офіційні сайти, чати у соціальних спільнотах/мережах, академічних групах тощо; проводить мотиваційні бесіди щодо підвищення мотивації до професійного навчання, сприяє розвитку міжособистісної взаємодії, формує позитивну атмосферу у колективі студентської групи; залучає до активної соціально значущої та наукової діяльності, сприяє розвитку дружньої атмосфери та підтримки у студентській групі.

4. Організована соціокультурна діяльність у дистанційному форматі дозволить першокурсникам долучитися до студентських ініціатив відповідно до своїх здібностей та бажань, реалізувати свій творчий потенціал й забезпечити індивідуальне самовираження в умовах роботи наукових гуртків та секцій, участі в діяльності секторів органів студентського самоврядування. Соціокультурна діяльність сприяє формуванню ціннісних орієнтацій та розвитку соціальних навичок студентської молоді у відповідності до соціального середовища освітнього закладу. Неформальне спілкування під час різноманітних культурних, спортивних та розважальних заходів зміцнює дружні зв'язки між одногрупниками, а також розширює коло спілкування зі студентами старших груп, що можуть виступати неформальними тьюторами для першокурсників та надавати додаткову інформаційну підтримку, ділитися власним досвідом.

Отже, важливим завданням закладів вищої освіти під час дистанційного навчання виступає створення сприятливих умов для оптимізації адаптаційного періоду першокурсників: створення толерантного освітнього середовища,

надання психологічної підтримки, організація кураторського супроводу та їх залучення до змістовної соціокультурної діяльності.